

Klinika prawa

Sekcja prawa karnego

WSP

Zajęcia nr 5:

Przesłanki procesowe, zakończenie postępowania przygotowawczego.

Postępowanie sądowe.

Metodyka sporządzania wniosków dowodowych.

MGR BŁAŻEJ BOCH

KATEDRA POSTĘPOWANIA KARNEGO

WYDZIAŁ PRAWA, ADMINISTRACJI I EKONOMII

UNIWERSYTET WROCŁAWSKI

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE

Przebieg postępowania karnego

Postępowanie przygotowawcze

- prowadzi prokurator
- Strony: podejrzany i pokrzywdzony

Postępowanie sądowe

- Prowadzi sąd
 - Strony: oskarżyciel i oskarżony
- postępowanie przed sądem II instancji**

Kasacja,
wniosek o
wznowienie
postępowania

apelacja

Wyrok sądu
I instancji

rozprawa przed
sądem II instancji

gdy wyrok nie został
zaskarżony lub minął
termin do
zaskarżenia

**Prawomocny
wyrok**

Postępowanie międzyinstancyjne:

- Zwrot do post. przyg.
- Zakończenie post. karnego (wyrok lub post. o umorzeniu)
- Przygotowanie rozprawy głównej

Postępowanie przed sądem I instancji

Wydanie postanowienia o zamknięciu post. przygotowawczego - art. 321 § 6

- Zakończenie postępowania przygotowawczego:
- Umorzenie postępowania
 - Skierowanie sprawy do sądu

- Akt oskarżenia
- Wniosek o w.um.p.
- Wniosek z art. 335 § 1
- Wniosek o rozpoznanie sprawy w trybie przesp.
- Wniosek o um. post. i zast. środków zabezpieczających

Postępowanie in rem
(w sprawie o jakieś przestępstwo)

Postępowanie in personam (przeciwko określonej osobie)

Wydanie postanowienie o wszczęciu postępowania przygotowawczego – art. 303

Przedstawienie zarzutów – art. 313 (wyjątkowo art. 308)

Końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania – art. 321

Czynności przed wszczęciem postępowania np. art. 307 kpk, czynności operacyjno - rozpoznawcze

Sposoby zakończenia postępowania przygotowawczego

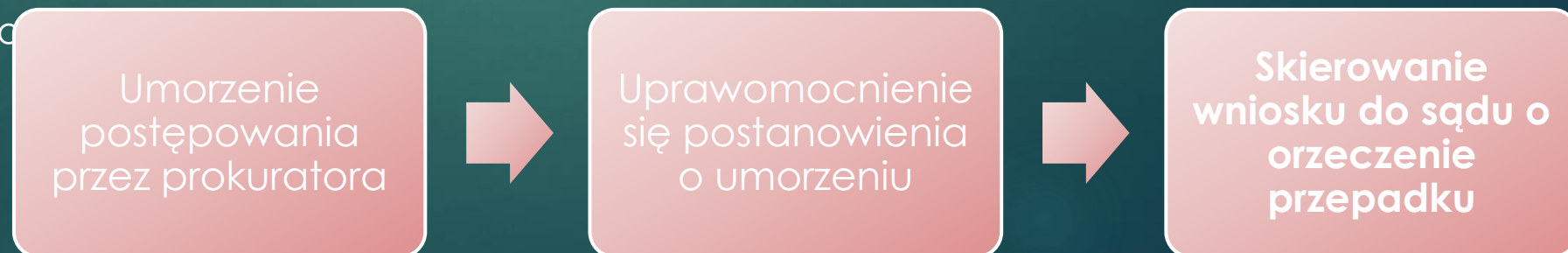
UMORZENIE

- Umorzenie „zwykłe” na podstawie art. 17 § 1 k.p.k. (negatywna przesłanka procesowa)
- Umorzenie z art. 322 § 1 k.p.k. – niewykrycie sprawcy, czynu nie popełniła dana osoba, brak interesu społecznego w ściganiu z urzędu
- Umorzenie absorpcyjne (art. 11 k.p.k.)
- Umorzenie rejestrowe – art. 325f
- Inne umorzenia (np. z UŚK, z art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii)

SKIEROWANIE SPRAWY DO SĄDU

- Akt oskarżenia
- AO wraz z wnioskiem z art. 335 § 2 k.p.k.
- Wniosek z art. 335 § 1 k.p.k.
- Wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających
- Wniosek o warunkowe umorzenie postępowania
- W trybie przyspieszonym – wniosek o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym

Rozwiązanie pośrednie

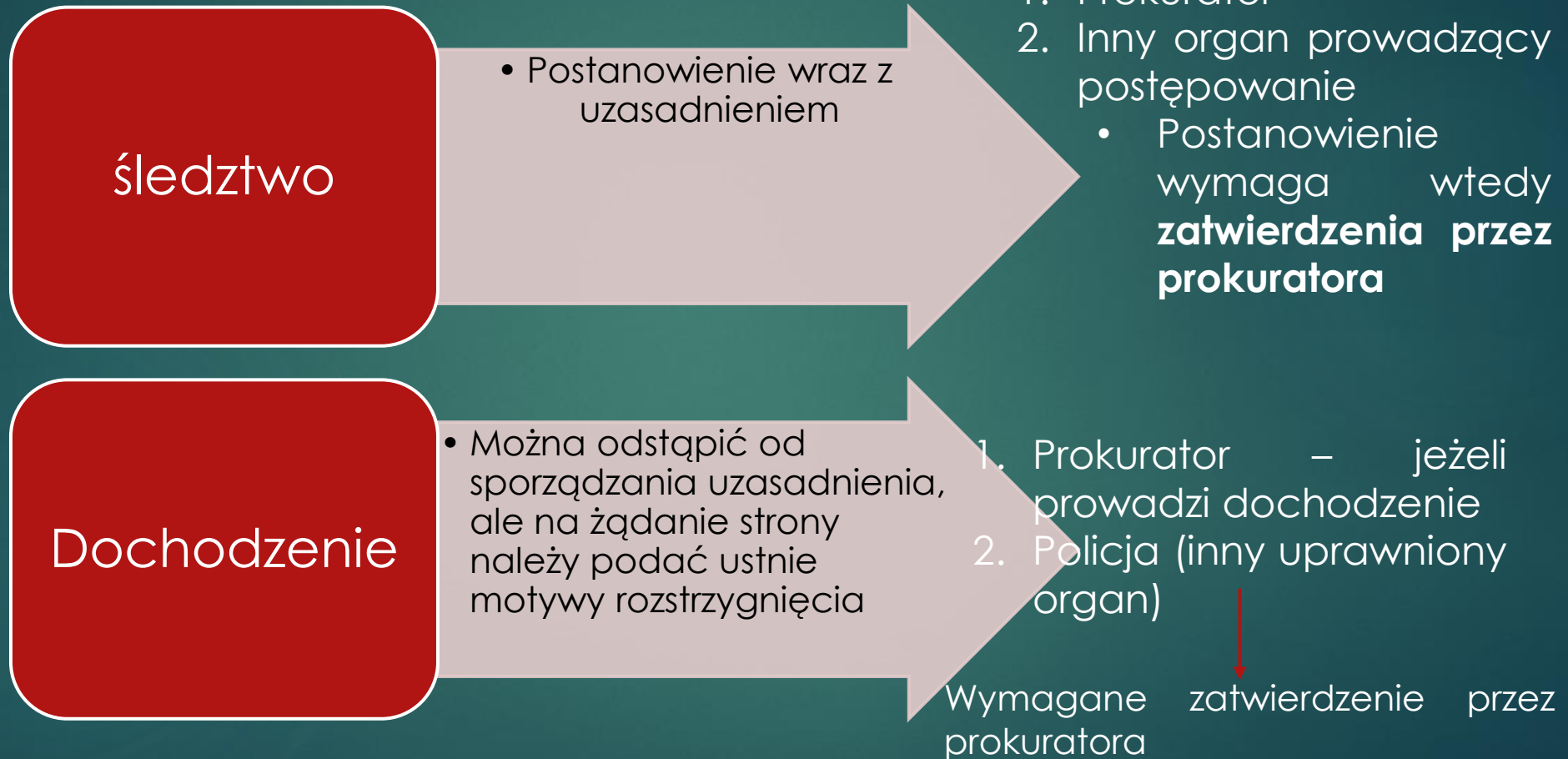
Umorzenie postępowania przygotowawczego – art. 322 k.p.k.

jeżeli postępowanie nie dostarczyło podstaw do wniesienia aktu oskarżenia i nie zachodzą warunki określone w art. 324 (skierowanie do sądu wniosku o umorzenie postępowania wobec sprawcy, który popełnił przestępstwo w stanie niepoczytalności i orzeczenie środków zabezpieczających) **umarza się śledztwo (lub dochodzenie)** bez konieczności uprzedniego zapoznania z materiałami postępowania i jego zamknięcia.

► Postanowienie o umorzeniu musi zawierać:

1. określenie czynu, którego postępowanie dotyczyło,
2. określenie kwalifikacji prawnej czynu,
3. określenie podstawy i przyczyny umorzenia, a więc wskazanie przepisu prawnego, na podstawie którego dochodzi do umorzenia,
4. a jeżeli następuje w postępowaniu, w którym występuje już podejrzany, także imię i nazwisko podejrzanego oraz - w razie potrzeby - inne dane o jego osobie o charakterze indentyfikacyjnym.

Umorzenie postępowania przygotowawczego

Umorzenie postępowania przygotowawczego – „zwykłe”

Przesłanki umorzenia:

Postępowanie nie dostarczyło podstaw do wniesienia aktu oskarżenia i nie istnieją podstawy do zastosowania środków zabezpieczających.

1. Zachodzi negatywna przesłanka procesowa – art. 17 § 1 k.p.k.
2. Art. 11 § 1 – tzw. umorzenie absorpcyjne
3. Inna podstawa np. abolicja, art. 9 ustawy o świadku koronnym

Umorzenie postępowania może nastąpić zarówno w fazie *in rem* jak i *in personam*

Istotne konsekwencje prawne w zależności od stadium postępowania, w którym doszło do umorzenia

Por. art. 327 § 1 i 2 oraz 328

Umorzenie postępowania

- ▶ W razie umorzenia śledztwa prokurator wydaje postanowienie co do dowodów rzeczowych.
 - ▶ Por. art. 230 – 233 k.p.k.
- ▶ Na postanowienie co do dowodów rzeczowych przysługuje zażalenie podejrzanemu, pokrzywdzonemu i osobie, której określone przedmioty odebrano lub która zgłosiła do nich roszczenie.
- ▶ Po uprawomocnieniu się postanowienia o umorzeniu, w razie istnienia podstaw określonych w art. 45a k.k. lub art. 43 § 1 i § 2 k.k. oraz art. 47 § 4 k.k.s. **występuje do sądu z wnioskiem o orzeczenie przepadku.**
- ▶ Jeżeli umorzenie następuje z powodu **niewykrycia sprawcy** wnioski o orzeczenie przepadku może być skierowany tylko wtedy, gdy przepis szczególny dopuszcza taką możliwość.

Postępowanie z dowodami rzeczowymi

- ▶ Dowodami rzeczowymi są rzeczy, które mogą stanowić dowód w sprawie (art. 217 § 1 k.p.k. i art. 219 § 1 k.p.k.).
- ▶ Dowodem rzeczowym w sprawie jest wszystko, co ma związek z przestępstwem i pomaga w rekonstrukcji zdarzenia będącego przedmiotem postępowania karnego (M. Cieślak, *Zagadnienia dowodowe w procesie karnym*, t. I, Warszawa 1955, s. 37).
- ▶ Wydanie postanowienia w przedmiocie dowodów rzeczowych – **brak prawnej możliwości wydania postanowienia o uznaniu za dowód rzeczowy!!!**
- ▶ Wykaz dowodów rzeczowych i śladów kryminalistycznych
- ▶ Rejestr DRz
- ▶ Podstawa prawna wydania postanowienia w przedmiocie dowodów rzeczowych – art. 228 § 1 lub § 2 k.p.k.

Postępowanie z dowodami rzeczowymi (katalog wg k.p.k.): art. 230-233 k.p.k.

- ▶ zabranie lub oddanie rzeczy wydanej, odebranej lub odnalezionej na przechowanie osobie godnej zaufania;
- ▶ zwrot osobie uprawnionej zatrzymanych rzeczy po stwierdzeniu ich zbędności dla postępowania karnego
- ▶ przekazanie właściwemu urzędowi lub instytucji rzeczy, których posiadanie jest zabronione
- ▶ złożenie rzeczy do depozytu sądowego albo oddanie go osobie godnej zaufania aż do wyjaśnienia uprawnienia do odbioru;
- ▶ sprzedaż przedmiotów ulegających szybkiemu zniszczeniu lub takich, których przechowywanie byłoby połączone z niewspółmiernymi kosztami lub nadmiernymi trudnościami albo powodowałoby znaczne obniżenie wartości rzeczy, według trybu określonego dla właściwych organów postępowania wykonawczego;
- ▶ zarządzenie zniszczenia w całości lub w części przedmiotów lub substancji zbędnych do przeprowadzenia badań

Tzw. umorzenie rejestrowe

- ▶ Szczególny sposób zakończenia **dochodzenia** → **niedopuszczalny w śledztwie**
- ▶ Art. 325f
- ▶ Jeżeli dane uzyskane w toku czynności w niezbędnym zakresie (art. 308 § 1) lub dochodzenia prowadzonego przez okres co najmniej 5 dni nie stwarzają dostatecznych podstaw do wykrycia sprawcy w drodze dalszych czynności procesowych, można wydać postanowienie o **umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw**.

Postanowienie nie wymaga zatwierdzenia prokuratora

- ▶ Po wydaniu postanowienia o umorzeniu rejestrowym Policja prowadzi dalsze czynności w celu wykrycia sprawcy i uzyskania dowodów
 - ▶ Czynności pozaprocessowe, prowadzone na podstawie odrębnych przepisów (m.in. ustawy o Policji)
- ▶ Jeżeli zostaną ujawnione dane pozwalające na wykrycie sprawcy, **Policja wydaje postanowienie o podjęciu na nowo dochodzenia**.
 - ▶ Zawiadamia się osoby, instytucje państwowe, samorządowe lub społeczne, które złożyły zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa oraz ujawnionego pokrzywdzonego.
 - ▶ Nie trzeba zawiadamiać prokuratora o podjęciu na nowo „rejestrowo” umorzonego dochodzenia
 - ▶ Art. 325f § 3 → nie stosuje się art. 327 § 1
 - ▶ Podjęcie na nowo rejestrowo umorzonego dochodzenia to wyjątek od zasad dotyczących podejmowania na nowo postępowania przygotowawczego określonych w art. 327 § 1

Umorzenie postępowania – uprawnienia stron (i innych osób)

- ▶ O umorzeniu zawiadamia się osobę lub instytucję państwową, samorządową lub społeczną, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie, ujawnionego pokrzywdzonego oraz podejrzanego

Na postanowienie o umorzeniu śledztwa (dochodzenia) przysługuje **zażalenie**:

1. Stronom
 2. Instytucji państwowej lub samorządowej, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie
 3. Osobie, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie określonym w art. 228 – 231, 233, 235, 236, 245, 270 – 277, 278 – 294 k.k. lub art. 296 – 306 k.k. **jeżeli postępowanie karne wszczęto w wyniku jej zawiadomienia a wskutek przestępstwa doszło do naruszenia jej praw**
 - ▶ M.in. Przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów, składanie fałszywych zeznań, przestępstwa korupcyjne
 - ▶ „pośrednio pokrzywdzony”
- ▶ Osobom uprawnionym do wniesienia zażalenia przysługuje prawo przejrzania akt postępowania (art. 306 § 1b → nie ma ograniczeń z art. 156 § 5)

Umorzenie postępowania – uprawnienia stron (innych osób)

- ▶ Zażalenie wnosi się w terminie 7 dni od dnia otrzymania postanowienia o umorzeniu **do sądu powołanego do rozpoznania sprawy w I instancji** za pośrednictwem prokuratora prowadzącego lub nadzorującego śledztwo (dochodzenie).
- ▶ Jeżeli nie uwzględni zażalenia – kieruje je do sądu.
- ▶ Sąd może:
 1. Utrzymać w mocy postanowienie
 2. Uchylić postanowienie o umorzeniu i przekazać sprawę do dalszego prowadzenia

Uchylając postanowienie o umorzeniu sąd wskazuje powody uchylenia a w miarę możliwości także okoliczności, które należy wyjaśnić lub czynności, które należy przeprowadzić.

Wskazania sądu są wiążące dla organu postępowania przygotowawczego

Taka sama procedura przy zaskarżaniu postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania!

Jeżeli organ nadal nie znajduje postaw do wniesienia aktu oskarżenia, wydaje ponownie postanowienie o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia, **pokrzywdzony, który wcześniej zaskarżył postanowienie (wykorzystał uprawnienia z art. 306 § 1 i 1a) może zaskarżyć takie postanowienie tylko do prokuratora nadrzędnego!**

W razie utrzymania w mocy postanowienia o umorzeniu – pokrzywdzony może w terminie miesiąca od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu prokuratora nadrzędnego o utrzymaniu w mocy drugiego postanowienia wnieść do sądu subsydiarny akt oskarżenia (art. 55 § 1 k.p.k.).

Należy pokrzywdzonego pouczyć o prawie wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia.

Subsydiarny akt oskarżenia

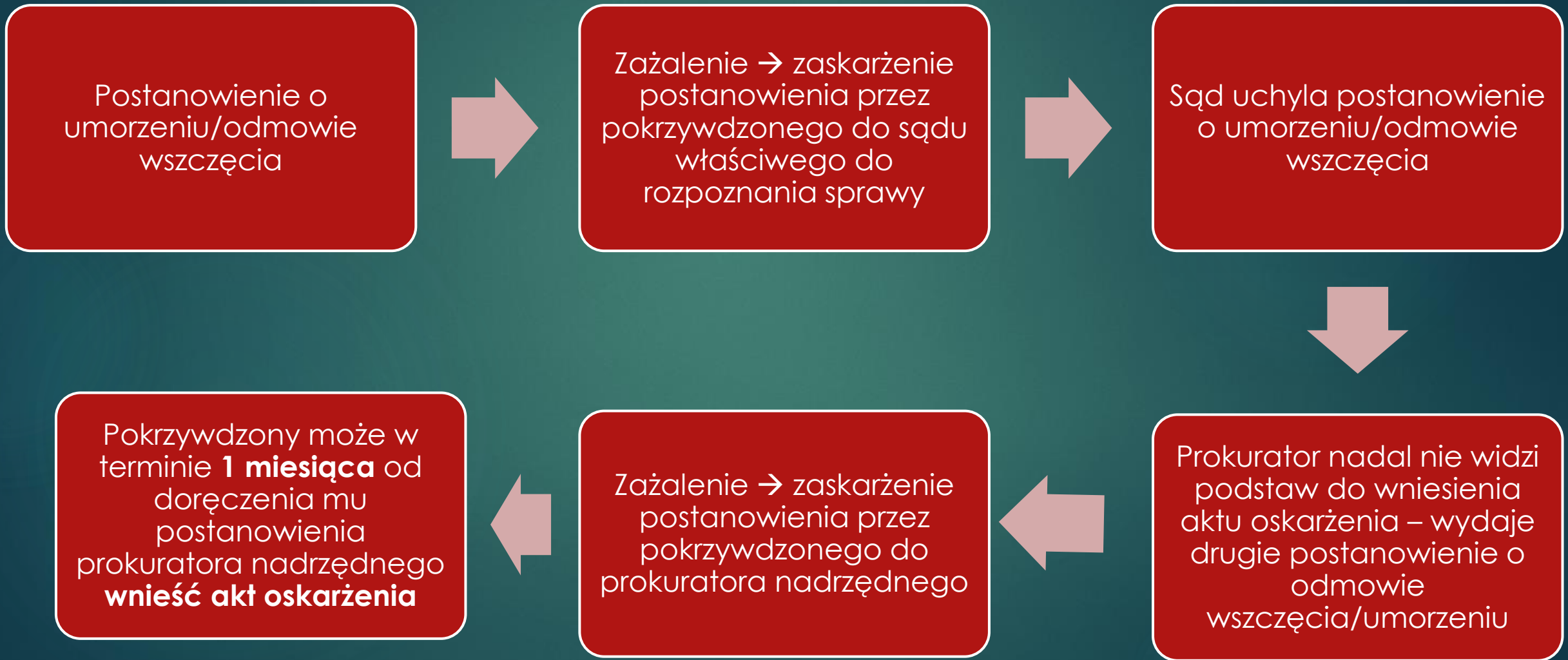
- ▶ Art. 55 § 1 k.p.k.
 - ▶ Termin prekluzyjny
 - ▶ ma charakter gwarancyjny dla domniemanego sprawcy przestępstwa
- ▶ Akt oskarżenia wniesiony przez pokrzywdzonego **powinien być sporządzony i podpisany przez pełnomocnika.**
 - ▶ Warunki formalne subsydiarnego aktu oskarżenia – art. 332 i 333 § 1
 - ▶ Pokrzywdzony może złożyć wniosek o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu, który sporządzi akt oskarżenia
 - ▶ Miesięczny termin z art. 55 § 1 ulega **zawieszeniu** na czas rozpoznania wniosku o przyznanie pomocy prawnej z urzędu.
 - ▶ W przypadku wyznaczenia pełnomocnika z urzędu termin do dokonania czynności procesowej przez wyznaczonego przedstawiciela procesowego rozpoczyna bieg od daty doręczenia mu postanowienia lub zarządzenia o tym wyznaczeniu
 - ▶ **Bardzo ważna zmiana!**
 - ▶ Ciekawe orzeczenie TK → wyrok z dnia 8 stycznia 2013 r., K 18/10

Subsydiarny akt oskarżenia

- ▶ Subsidiarny akt oskarżenia wnosi się w sprawach ściganych z oskarżenia publicznego
- ▶ To nadal **publiczny akt oskarżenia (skarga publiczna)** tylko, że wnoszony przez inny podmiot
- ▶ „Przyznanie uprawnienia pokrzywdzonemu do działania zamiast oskarżyciela publicznego na podstawie art. 55 § 1 k.p.k. ma na celu przeciwdziałanie prokuratorskiemu oportunizmowi i zapewnienie pokrzywdzonemu możliwości realizacji jego uprawnień wynikających z faktu bezpośredniego naruszenia lub zagrożenia jego dobra prawnego przez przestępstwo w sytuacji, w której oskarżyciel publiczny nie działa, a istnieje uzasadnione podejrzenie, że do takiego naruszenia doszło. Prawo pokrzywdzonego do złożenia zażalenia na postanowienie prokuratora o odmowie wszczęcia postępowania lub o umorzeniu postępowania przygotowawczego i rozpoznanie tego zażalenia przez sąd prowadzi do „wymuszenia” dodatkowych czynności na prokuraturze, co skutkować może zmianą stanowiska prokuratury i wniesieniem aktu oskarżenia”

Wyrok TK z dnia 2 kwietnia 2001 r., sygn. SK 10/00

Subsydiarny akt oskarżenia – procedura wnoszenia

Skierowanie sprawy do sądu

- ▶ Skarga oskarżyciela
- ▶ Zasada skargowości – art. 14 § 1 → wszczęcie postępowania sądowego następuje na żądanie uprawnionego oskarżyciela publicznego lub innego uprawnionego podmiotu
- ▶ Obowiązek oskarżyciela publicznego – art. 10 § 1 k.k. (zasada legalizmu)
 - ▶ Oskarżycielem przed wszystkimi sądami jest prokurator
 - ▶ Inny organ może być uprawniony do pełnienia funkcji oskarżyciela publicznego na mocy przepisów szczególnych – konieczne dokładne określenie zakresu uprawnień nieprokuratorских organów upoważnionych do wniesienia aktu oskarżenia
 - ▶ M.in. Inspekcja Handlowa, Państwowa Inspekcja Sanitarna, urzędy skarbowe i inspektorzy kontroli skarbowej, Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej
- ▶ Inne uprawnione podmioty to m.in. pokrzywdzony, który wnosi subsydiarny akt oskarżenia
 - ▶ subsydiarny akt oskarżenia → wcześniejsze slajdy

Skierowanie sprawy do sądu

- ▶ Podstawową formą jest wniesienie przez oskarżyciela publicznego **aktu oskarżenia**
- ▶ Inne skargi to:
 - ▶ Wniesienie wniosku z art. 335 § 1 (samoistny wniosek o skazanie bez rozprawy)
 - ▶ Wniesienie wniosku o warunkowe umorzenie postępowania
 - ▶ Wniesienie wniosku o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających
 - ▶ Wniosek o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym

Przesłanki procesowe

Art. 17 § 1 k.p.k.

Nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy:

1. czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia,
2. czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa,
3. społeczna szkodliwość czynu jest znikoma,
4. ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze,
5. oskarżony zmarł,
6. nastąpiło przedawnienie karalności,
7. postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się,
8. sprawca nie podlega orzecznictwu polskich sądów karnych,
9. brak skargi uprawnionego oskarżyciela,
10. brak wymaganego zezwolenia na ściganie lub wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej, chyba że ustawa stanowi inaczej,
11. zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie (np. abolicja).

Rozwiązywanie kazuśów

Kazus nr 1

Zasadnicza problematyka:

- 1) postępowanie sprawdzające z art. 307 k.p.k.
- 2) odmowa wszczęcia dochodzenia/śledztwa;
- 3) brak danych dostatecznie uzasadniających popełnienie czynu zabronionego;
- 4) beczynność organów prowadzących/nadzorujących postępowanie przygotowawcze.

Kazus nr 1

Zwróć uwagę na:

- 1) art. 305 § 1 k.p.k.;
- 2) art. 305 § 4 k.p.k.;
- 3) art. 306 § 1 k.p.k.;
- 4) art. 306 § 3 k.p.k.;
- 5) art. 307 k.p.k.

Kazus nr 2

Zasadnicza problematyka:

- 1) umorzenie postępowania przygotowawczego na podstawie art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, przesłanki i dopuszczalność umorzenia;
- 2) znikoma społeczna szkodliwość czynu jako negatywna przesłanka procesowa;
- 3) brak znamion jako negatywna przesłanka procesowa;
- 4) pojęcie ilości „nieznacznej” i „znacznej”;
- 5) ocena stopnia społecznej szkodliwości czynu;
- 6) umorzenie przed wszczęciem.

Kazus nr 2

Zwróć uwagę na:

- 1) art. 62 i art. 62a ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
 - 2) postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2018r., V KK 260/18, Legalis nr 1860688
- **Teza:** „Istotnym kryterium przyjęcia kwalifikacji prawnej czynu z art. 62 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii jest oprócz ilości posiadanego narkotyku, także jego rodzaj. Stąd też, w warunkach czynu określonego w treści art. 62 ust. 2 cyt. aktu prawnego, niezbędne jest spełnienie wymogów ilościowo rodzajowych, a nie tylko ilościowych”.

Kazus nr 2

3) Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu - II Wydział Karny z dnia 23 lutego 2017 r., II AKa 247/16, Legalis nr 1712615.

Teza: Elementy brane pod uwagę przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu zostały w prawie karnym określone w art. 115 § 2 KK. W świetle dyspozycji art. 62a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 783) stopień społecznej szkodliwości ma być oceniany pod kątem celowości orzeczenia wobec sprawcy kary, co oznacza, że instytucja uregulowana w tym przepisie może mieć zastosowanie jedynie do czynów przestępnych określonych w art. 62 ust. 1 lub 3 ww. ustawy, których społeczna szkodliwość jest wyższa niż znikoma. Z tego powodu nie ulega wątpliwości, że dla przyjęcia niecelowości orzeczenia wobec sprawcy kary stopień społecznej szkodliwości czynu musi być wyższy niż znikomy.

Kazus nr 3

Zasadnicza problematyka:

- 1) postępowanie sprawdzające w trybie art. 307 k.p.k.;
- 2) zakres czynności, które należy wykonać w postępowaniu przygotowawczym;
- 3) wybór właściwej podstawy umorzenia postępowania przygotowawczego;
- 4) mactwo procesowe, fałszywe oskarżenie.

Kazus nr 3

Zwróć uwagę na:

- 1) art. 307 k.p.k.;
- 2) art. 190 k.k.;
- 3) przestępstwa względnie i bezwzględnie wnioskowe, art. 12 k.p.k.
- 4) art. 233 k.k., przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości

Kazus nr 4

Zasadnicza problematyka:

- 1) umorzenie postępowania na podstawie art. 322 k.p.k.
- 2) konieczność przedłużenia dochodzenia/śledztwa;
- 3) zatwierdzenie zatrzymania rzeczy i przeszukania;
- 4) podstawy prawne i dyrektywy stosowania środków zapobiegawczych;
- 5) adekwatność zabezpieczenia majątkowego;
- 6) umorzenie postępowania wobec znikomej społecznej szkodliwości czynu;
- 7) podjęcie a wznowienie postępowania przygotowawczego, umorzenie postanowienia o prawomocnym umorzeniu postępowania przygotowawczego;
- 8) konkurencja instytucji subsydiarnego aktu oskarżenia oraz podjęcia postępowania w trybie art. 327 i art. 328 k.p.k.

Kazus nr 4

Zwróć uwagę na:

1) Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie - II Wydział Karny z dnia 24 września 2015 r., II AKz 323/15, Legalis nr 1348990

Teza: „Sąd analizując przesłanki zastosowania środka zapobiegawczego nie może antycypować, że postępowanie zostanie przedłużone. O tym decyduje właściwy prokurator nadrzędny nad prokuratorem prowadzącym to postępowanie. To w gestii wnioskującego o przedłużenie stosowania tymczasowego aresztowania jest wykazanie przesłanek uzasadniających taką decyzję procesową, w tym tej podstawowej, jaką jest okoliczność, że postępowanie wobec podejrzanego, mające być zabezpieczonym, będzie trwało także w okresie na jaki wnioskowano o przedłużenie tymczasowego aresztowania.”

Kazus nr 4

2) Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie – II Wydział Karny z dnia 24 lipca 2013 r., II AKz 283/13, Legalis nr 742846

Teza: „Określona w art. 249 § 1 KPK przesłanka ogólna (wykazanie dowodowe przestępstwa) odnosi się do wszystkich środków zapobiegawczych, a nie tylko do tymczasowego aresztowania. Brak dostatecznych dowodów popełnienia zarzuczonego przestępstwa nie pozwala na stosowanie również nieizolacyjnych środków zapobiegawczych, w tym dozoru policji, o który wnosił skarżący”.

Kazus nr 4

- 3) postanowienie SA we Wrocławiu z dnia 16 maja 2018r., II Akz 307/18 (**zbiór orzeczeń ze środków przymusu – teza nr 8**);
- 4) uchwała SN z dnia 29 listopada 2016r., I KZP 6/16 (**zbiór orzeczeń z postępowania przygotowawczego – teza nr 1**);
- 5) postanowienie SN z dnia 19 sierpnia 2015r., III KK 74/15 (**zbiór orzeczeń z postępowania przygotowawczego – teza nr 8**);
- 6) wyrok SN z dnia 9 października 2008r., V KK 252/08 (**zbiór orzeczeń z postępowania przygotowawczego – teza nr 14**);

POSTĘPOWANIE SĄDOWE

Przebieg rozprawy głównej

Wywołanie sprawy – art. 381

Rozpoczęcie rozprawy (sprawdzenie obecności, prawidłowość doręczeń, pouczenie o art. 40a, inne decyzje)

Przewód sądowy (od przytoczenia podstaw oskarżenia do zamknięcia przewodu sądowego)

Głosy stron

Wyrokowanie

Pojęcie i przebieg przewodu sądowego

Przewód sądowy – najważniejsza część rozprawy głównej, która trwa od przytoczenia podstaw oskarżenia do głosów stron.

Zwięzłe przedstawienie przez oskarżyciela zarzutów oskarżenia

Jeżeli oskarżony bierze udział w rozprawie – pouczenie o prawie do składania wyjaśnień, odmowy składania wyjaśnień, odmowy odpowiedzi na pytanie → przesłuchanie oskarżonego

Postępowanie dowodowe

Redukcja postępowania dowodowego

Rozszerzenie oskarżenia

Zmiana kwalifikacji prawnej czynu

Przerwa i odroczenie rozprawy

Zamknięcie przewodu sądowego

Zamknięcie przewodu sądowego

- ▶ Po przeprowadzeniu dowodów dopuszczonych w sprawie przewodniczący zapytuje strony, czy wnoszą o uzupełnienie postępowania dowodowego i w razie odpowiedzi przeczącej - **zamyka przewód sądowy**.
- ▶ Jeżeli przedwcześnie sąd doszedł do wniosku, że w dostateczny sposób sprawa została wyjaśniona albo ujawniły się wątpliwości co do kwestii podlegających rozstrzygnięciu można wznowić zamknięty przewód sądowy.
- ▶ **Wznowienie przewodu sądowego jest możliwe do czasu ogłoszenia wyroku na mocy postanowienia sądu.**

Do momentu zamknięcia przewodu sądowego:

- ▶ można cofnąć wniosek o ściganie za zgodą sądu (art. 12 § 3 k.p.k.);
- ▶ można złożyć wniosek, o którym mowa w art. 46 § 1 k.k. (art. 49a k.p.k.)

NOWE PRZEPISY – zwróć uwagę!

(weszły w życie 5.10.2019r.)

- ▶ Art. 338b k.p.k. – żądanie wyznaczenia obrońcy z urzędu.
- ▶ Art. 340 k.p.k. – kwestia przepadku i dowodów rzeczowych w przypadku umorzenia postępowania (§ 2 i § 2a).
- ▶ Art. 343b k.p.k. – postanowienie o nieuwzględnieniu wniosków z art. 335, 336 § 1 i 338a k.p.k.
- ▶ Art. 350a k.p.k. – zaniechanie wezwania na rozprawę świadków.
- ▶ Art. 368 k.p.k. – kwestia wniosków dowodowych (dodano § 2).
- ▶ Art. 378a k.p.k. – postępowanie dowodowe bez udziału oskarżonego lub obrońcy.
- ▶ Art. 391 § 1 k.p.k. – odczytanie protokołów zeznań świadków (zmiana brzmienia).
- ▶ Art. 394 k.p.k. – ujawnienie dokumentów bez odczytywania (zmiana brzmienia przepisów).
- ▶ Art. 405 k.p.k. – spora zmiana dotycząca zamknięcia przewodu sądowego.
- ▶ Art. 418 k.p.k. – ogłoszenie wyroku (dodano § 1b i § 3).
- ▶ Dodano też **art. 99a k.p.k.** – sporządzenie uzasadnienia wyroku na urzędowym formularzu!

Wprowadzanie dowodów do procesu

- ▶ **Wprowadzanie dowodów do procesu** – czynność polegająca na włączeniu do procesu karnego źródeł dowodowych w celu wykorzystania w postępowaniu przed danym organem procesowym pochodzących od nich środków dowodowych.
- ▶ art. 167 - Dowody przeprowadza się na **wniosek stron** albo **z urzędu**.

przejaw kontradiktoryjności postępowania, a w odniesieniu do oskarżonego jedna z gwarancji prawa do obrony

tradycyjnie uznaje się za jedną z gwarancji realizacji zasady prawdy materialnej

- ▶ Inicjatywa dowodowa stron i organów procesowych. Wyjątkowo przysługuje innym uczestnikom postępowania - **Inicjatywa dowodowa biegłych**:
 - ▶ **art. 202 § 2 k.p.k.** – na wniosek biegłych psychiatrów do udziału w opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego powołuje się biegłego lub biegłych innych specjalności
 - ▶ **art. 203 § 1 k.p.k.** – biegły może wnosić o skierowanie badanego oskarżonego na obserwację w zamkniętym zakładzie leczniczym

Wprowadzanie dowodów do procesu – inicjatywa stron

Wniosek dowodowy strony skierowany do organu prowadzącego postępowanie

Dopuszczenie przez organ procesowy dowodu wnioskowanego przez stronę

Organ procesowy przeprowadza dowód wnioskowany przez stronę

Czynność dowodowa jest zawsze czynnością organu procesowego

- Wniosek dowodowy – żądanie strony przeprowadzenia określonego dowodu
- Sposób wprowadzenia dowodów do procesu charakterystyczny dla procesu kontradiktoryjnego
- wniosek dowodowy nie zawsze musi być wnioskiem o przeprowadzenie dowodu, może on także zmierzać do wykrycia lub oceny właściwego dowodu
- Forma:
 - Ustna do protokołu – art. 169
 - Pisemna – art. 119 § 1 i 169

- Uwzględnienie – w formie zarządzenia
- ALE jeżeli wniosek dowodowy został złożony na rozprawie a inna strona się mu sprzeciwia, o dopuszczeniu dowodu decyduje sąd postanowieniem (art. 368)
- postanowienie niezaskarżalne i nie wymaga uzasadnienia
- Jeżeli strona złożyła wniosek dowodowy organ ma obowiązek rozstrzygnąć w przedmiocie tego wniosku.
- Przesłanki oddalenia wniosku dowodowego – art. 170 § 1

Warunki formalne wniosku dowodowego

Wniosek dowodowy złożony **w formie pisemnej musi spełniać:**

1. ogólne warunki pisma procesowego określone w art. 119 § 1 k.p.k.
 - Pismo procesowe powinno zawierać:
 1. oznaczenie organu do którego jest skierowane oraz sprawy, której dotyczy (DO KOGO)
 2. oznaczenie oraz adres wnoszącego pismo (KTO)
 3. treść wniosku lub oświadczenia, w miarę potrzeby z uzasadnieniem (CO)
 4. datę i podpis składającego pismo
2. szczególne wymogi określone w art. 169 k.p.k.
 - ▶ we wniosku dowodowym należy podać - **obligatoryjnie**
 1. **oznaczenie dowodu**, jaki ma być przeprowadzony (wskazać o jakie źródło lub środek dowodowy chodzi)
 2. **okoliczności**, które mają być udowodnione – teza dowodowa, jaką za pomocą tego dowodu ma być wykazana
 - fakultatywnie można określić sposób przeprowadzenia dowodu

Jeżeli wniosek dowodowy nie spełnia wymogów formalnych organ wzywa do uzupełnienia braków terminie 7 dni pod rygorem pozostawienia bez rozpoznania (art. 120)

Oddalenie wniosku dowodowego

1. przeprowadzenie dowodu jest **niedopuszczalne**
 - ▶ np. wniosek o przesłuchanie duchownego co do faktów, o których dowiedział się przy spowiedzi (art. 178 pkt. 2 k.p.k.)
2. okoliczność, która ma być udowodniona **nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy**
 - ▶ strona chce dowodzić okoliczności, które niewątpliwie nie mają i nie będą miały znaczenia przy rozstrzyganiu danej kwestii ani dla ustalenia sprawstwa czy winy
3. okoliczność, która ma być udowodniona **jest już udowodniona** zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy
 - ▶ wcześniej przyjęto za udowodnioną tezę wskazaną we wniosku dowodowym
 - ▶ Ważne! Art. 170 § 2 k.p.k. – nie można oddalić wniosku dowodowego na tej podstawie, że dotychczasowe dowody wykazały przeciwieństwo tego, co wnioskodawca zamierza udowodnić.
4. dowód jest **nieprzydatny** do stwierdzenia danej okoliczności
 - ▶ dowód możliwy i dopuszczalny, ale zupełnie nieprzydatny
5. dowodu **nie da się przeprowadzić**
 - ▶ faktyczna niemożność przeprowadzenia dowodu – albo w ogóle albo w przewidywalnym terminie (np. świadek zapadł w śpiączkę)
6. wniosek dowodowy w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania;
7. **wniosek dowodowy został złożony po zakreślonym przez organ procesowy terminie, o którym strona składająca wniosek została zawiadomiona (ALE: art. 170 § 1a k.p.k.)**

Oddalenie a odrzucenie wniosku dowodowego

Oddalenie wniosku dowodowego

- organ zapoznał się z wnioskiem i z przyczyn wskazanych w art. 170 § 1 k.p.k. nie uwzględnił wniosku
- ocena merytoryczna wniosku

Odrzucenie wniosku dowodowego

- wniosek nie spełnia obligatoryjnych warunków formalnych z art. 119 § 1 i 169 § 1 k.p.k. i strona nie uzupełniła tych braków w sposób wskazany w art. 120 k.p.k.
- wniosek może być merytorycznie zasadny, ale i tak nie zostanie uwzględniony

Wprowadzanie dowodów z urzędu

Art. 167 należy interpretować przy uwzględnieniu zasad dominujących na danym etapie postępowania karnego, roli organów procesowych i funkcji stadium procesu.

W postępowaniu przygotowawczym dominujące znaczenie ma zasada inkwizycyjności i działania z urzędu, a organ procesowy (prokurator lub Policja) dąży do realizacji celów z art. 2 § 1 oraz art. 297

- regułą będzie inicjatywa dowodowa organów procesowych, przy subsydiarnej inicjatywie stron postępowania przygotowawczego (podejrzanego i pokrzywdzonego);
- inicjatywa dowodowa stron jest przejawem kontradiktoryjności postępowania przygotowawczego i gwarancją realizacji prawa do obrony;
- pozwala na pełniejsze zbadanie okoliczności faktycznych przez organ procesowy.

W postępowaniu sądowym – dominuje zasada kontradiktoryjności, a sąd powinien być bezstronnym arbitrem rozstrzygającym spór między oskarżeniem a obroną.

- Inicjatywa dowodowa sądu ma na celu zagwarantowanie realizacji zasady prawdy materialnej.
- Sąd nie może wyręczać stron postępowania w prowadzeniu za nie postępowania dowodowego.
- regułą powinno być przeprowadzanie dowodów na wniosek stron, a wyjątkiem dopuszczenie dowodów przez sąd z urzędu

The End